

„A teď jste všechno zkazili!“

CampQ

Tomáš Kubart

Divadlo LETÍ, Tygr v tísni a Jihočeské divadlo Č. Budějovice – C. Cedó, J. Yago, D. Košťák a M. Nováková: *CAMPQ*. Režie M. Schlegelová, I. K. Kubák, P. Hašek a T. Loužný. Premiéra 6. června 2019 na ostrově Štvanice (psáno z reprízy 8. června).

Divadlo Letí, Tygr v tísni a Jihočeské divadlo České Budějovice uspořádali společný imerzivní projekt *CampQ*, k jehož uvedení došlo několikrát na pražské Štvanici a na náplavce v Českých Budějovicích. Prezentovala se jím také česká profesionální scéna na *PQ 2019* (zatímco studentskou sekci zastupoval projekt sdružení Intelekrurálně *Praha není Česko*). Divadlo Letí do projektu zapojilo ještě katalánské divadelníky Claudií Cedó a Joana Yaga, dramaturga španělské divadelní společnosti La Calórica. V projektu se autoři pokusili zpřítomnit nekonkrétní uprchlický tábor, v němž jsou v karanténě separovány čtyři mimozemské kmeny, jejichž největší touhou je možnost integrace do české (světové) společnosti a civilizace. Za tímto účelem navštěvují výuku, učí se dějinám, jazyku a každý návštěvník může absolvovat školení s nimi.

Červnový sobotní podvečer se pomalu dotýká prahu večera; na Štvanici začíná během červnové reprízy performance ještě před kontrolou vstupenek: areál je oplocen neprůhlednými dvoumetrovými mobilními plotovými panely, aktéři mohou zůstat v určených rolích, neboť představují ochranu také ve fabuli mimozemského uprchlického tábora. Za prvním plotovým panelem jsme se ocitli v prostoru, vymezeném asi pro 30 návštěvníků, v němž bylo

třeba vzdát se donesených kapalin, postup známý z koncertů pod širým nebem. Návštěvníci obdrželi po třech žetonech, které si měli hlídat, protože budou využity během nadcházející šestihodinové hry.

Ve frontě na pivo jsem nahlas přemýšlel o využití žetonů k zaplacení piva: „To bych nedělal“, odušil návštěvník přede mnou. „Prosím?“ „Já vám víc neřeknu, ale žetony si rozhodně chraňte.“ Zprvu jsem měl dojem, že alespoň dvacet diváků přísluší k technickému personálu divadla nebo k známým aktérů a inscenátorů. První část večera se odehrávala v konvenčním uspořádání jeviště a hlediště. Na jevišti defilovaly postupně zástupci všech kmenů: Attas, Zeyris a Fénické ženy. Poslední, Ježci, zůstávají v tuto chvíli nevidění. Každý z kmenů se prezentuje způsobem, jež je jeho kmeni jednorozměrně vlastní a je pro jednání jeho představitelů specifický. *Fénické* ženy (jejichž označení svádí spíše k podobně znějícímu a neméně výstižnému adjektivu *férické*) potřebují k životu umění, to ale musí pálit. Proto navazují lehce invazivní interakci s diváky prostřednictvím „Namaluj mi...“, podávajíc jim přitom tužku a papír. Opatrně deklamují s melancholickými výrazy a lyrickou těžkopádností. *Attas* působí jako roztěkaní mravenci, jsou synchronizovaní, ale zrychlená mluva vyšších

tónů ve mně zanechala dojem nepříjemné spastičnosti. *Zeyris* jsou zemité bytosti, poťrené kaolinem, kterým se také žíví.

Koncept noční hry, v níž diváci poznávají chod i intimitu uprchlického tábora pro intergalaktické návštěvníky a mohou (alespoň zpočátku mají ten pocit) participovat na ději, je formát, jenž se v českém prostředí příliš často nevyskytuje; alespoň ne coby součást běžné divadelní produkce oficiálních divadelních scén. Štvanice je zároveň ideálním prostorem, v němž může Tygr v tísní pracovat již ověřenými postupy (působí ve vile šestou sezónu). Inscenační tým tak měl zkušenost s prostorovým pojetím imerzivní inscenace, jak ostatně prohlásil kurátor české sekce a jeden z inscenátorů: „... projekt takového rozsahu zde ještě nebyl“ (KUBÁK 2019).

Od počátku mne mátl dramaturgický koncept projektu. Během jednání jsem pochopil, že nešlo pouze o spolupráci tří výše uvedených subjektů, ale k vidění byli také herci *Geislers Hofcomodianten*, a teprve z rozhovoru Iva Kristiána Kubáka pro i-divadlo jsem se dozvěděl, že Cedó a Jaga se podíleli na scénáři v rámci platformy *Fabulamundi*, jehož součástí je právě *Letí*. Jenže scénář vznikal paralelně ve Španělsku a v České republice, pracovali na něm čtyři autoři: Cedó, Jaga, David Košťák a Marie Nováková. Tím sice vznikly čtyři naprosto rozdílné mytologie a poetiky každého z kmenů, ale také poněkud disparátní a nesourodý dramatický tvar. A protichůdné tendence v dramaturgii byly zřetelné také ve využití žetonů. Jakkoliv byli diváci vyzýváni samotnými aktéry, aby podarovali žetony několik vyvolených mimozemšťanů, protože ti je budou moci využít k integraci mimo tábor, nakonec se situace obrátila proti divákům. Když chtěli Attas provést revoluci, zastřelil zřejmě někdo ze *Zeyris* královnu,

vznikl chaos a ukázalo se, že původně přátelští mimozemšťané se začínají obracet proti divákům. „Vy jste to zavinili! Neměli jste jim dávat ty žetony!“, pořvával náhle jeden z aktérů v roli lágrového lékaře, podporován aktéry-hlídači. Dramaturgickou chybou tak byl návštěvník nejprve přesvědčen o potřebě aktivní participace, zúčastnil se aktivně hry, ale později mu byla tato účast vyčtena. Inscenátoři nás přesvědčili, abychom s nimi hráli, jenže potom z nás udělali naivní a sobecké hlupáky, kteří soudí jiné humanoidní bytosti pouze proto, aby inscenátoři dosáhli katarze. Ta však přijít nemohla. Jako by vás někdo vyzval na pískovišti ke hře a poté, co si několik hodin bezelstně hrajete, by vám hračky sebral se slovy: „A teď jste všechno zkazili!“ Na pravidla divadelní hry přistoupili diváci především proto, že bez jejich aktivní účasti by se v areálu po šest hodin nic nedělo: disparátní akce happeningového typu se odehrávaly na různých místech areálu a pouze ti šťastnější byli přítomni významnějším dějovým posunům, nebo byli, jako například kolega Kauppinen, do děje zapojeni jako pomocníci táborové stráže.

Prostor zůstal v podstatě minimálně využitý, pokud měl pozornost diváků zaujmout na šest hodin (repríza 8./9. června byla ukončena dříve), ačkoliv zahrnoval více než 1500 metrů čtverečních a jeho příprava musela být velmi náročná. Jednotlivé enviromenty odrážely charakter svých obyvatel, jen málokdy však rozvíjely narativ; divák tak neměl, až na výjimky, příliš důvodů v nich trávit čas (výjimku zcela jistě tvoří mobilní kontejner s technickým vybavením, v němž *Zeyris* pozorovali na monitorech dění v táboře, nebo stan, v němž probíhala výuka).

Ivo Kristián Kubák se s dramaturgyní Marií Novákovou věnuje imerzivnímu divadlu dlouhodobě, společně například

roku 2015 vydali publikaci *Imerzivní divadlo a média* (Pražská scéna). Publikace referuje jednak o divadelní adaptaci Meyrinkova *Golema* Ivem K. Kubákem a Marií Novákovou v „domě č.p. 858 na Štvanici“, a jednak o následné remediaci akce a jejím přenesení do filmového formátu formou oživení polyekranu. Vzdor snahám o historiografické či teoretické texty (Petr Kučera) nejde o odborné zhodnocení projektu, spíše o zprávu o jeho vzniku a vývoji. *Imerzivní divadlo* je vlastně pouze jedním z mediálních kanálů, kterým se šíří myšlenka „imerzivního“ divadla; pouhých 78 stran je psáno česky, přičemž 15 stran tvoří scénář. Již tím se *CampQ* od předchozích projektů imerzivního divadla, na nichž Tygr v tísni participoval liší: první verze scénáře měla 250 stran, neobsahovala však podrobně rozepsané výstupy všech aktérů, kteří jsou aktivní sedm hodin.

Inscenační postupy imerzivního divadla se od konvenčnějších forem liší: Tygr v tísni si toho byl vědom: práce s prostorem nutně balancovala mezi tím, aby se do něj vešli všichni diváci, a zároveň aby na prostoru bylo poskytnuto dostatek podnětů. Zásadnější se však zdá otázka dramaturgie. „Poetiky“ jednotlivých kmenů nefungovaly

v rámci fikčního světa dramaticky: Attas nestáli vůči Zeyris antagonisticky, konflikt byl vlastně vystaven pouze na faktu, že vedle sebe kmeny žijí. Tím zůstalo také skryto, proč Fénické ženy připomínají metaforu umělecké složky lidské psyché a Attas odindividualizovanou a komunitní rovinu naší existence. Jednotlivé kmeny komunikují pouze konfliktem, bohužel nikoliv dramatickým.

Bibliografie

- KAUPPINEN, Otto. 2019. *CAMPQ*. Chci uvěřit... Chci uvěřit... *Divadelní noviny* [online]. [cit. 2019-08-02]. Dostupné online <https://www.divadelni-noviny.cz/campq-chci-uverit>.
- KUBÁK, Ivo K. 2019. *CampQ*. *Radio1* [online]. [cit. 2019-08-02]. Dostupné online <https://www.radio1.cz/clanek/rozhovory/9380-campq>.
- KUBÁK, Ivo K. a Veronika BOUŠOVÁ. 2019. Celonoční představení v divácké dramaturgii oživí výstavu. *i-divadlo* [online]. [cit. 2019-08-02]. Dostupné online: <https://www.i-divadlo.cz/rozhovory/ivo-kristian-kubak-celonocni-predstaveni-v-divacke-dramaturgii-ozivi-vystavu>.

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.